

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки важливе місце займає управління ризиком банкрутства господарюючих суб'єктів. Особливої актуальності забезпечення ефективного управління у визначеній сфері набуває у контексті загострення кризових тенденцій у вітчизняній економічній системі.

Управління ризиками є специфічним видом управлінської діяльності, націленим на зменшення впливу ризику на економічний результат діяльності підприємства. Всі управлінські рішення, які приймаються менеджерами різних рівнів, визначаються рівнем ризику, який є прийнятним для даного підприємства [4].

Кожне підприємство характеризується власними критеріями прийняття рішень, які пов'язані з ризиками. Система управління ризиками – це особлива галузь економіки, яка потребує знань в області аналізу господарської діяльності підприємства, методів оптимізації вирішення економічних завдань тощо. Управління ризиками передбачає в цілому реалізацію наступних дій:

1. Ідентифікація основних ризиків, притаманних діяльності конкретного суб'єкта господарювання.
2. Встановлення прийнятного рівня ризику як критерія прийняття управлінських рішень.
3. Розробка основних методів уникнення витрат, пов'язаних із реалізацією певного ризику.

Управлінська робота у зазначеній сфері націлена на захист підприємства від ризиків, що загрожують його доходам, і забезпечує вирішення основного завдання фінансового менеджменту – обґрунтування та реалізацію оптимального варіанту з наявних альтернативних можливостей [2, с. 60].

Ризик банкрутства є найбільш небезпечним для підприємства. Тут слід уточнити, що саме мається на увазі під банкрутством. Неспроможність (банкрутство) – це нездатність боржника в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та забезпечити перерахунок обов'язкових платежів до бюджету та позабюджетних фондів [3].

У науковій літературі поширеною є думка, що банкрутство і криза на підприємстві – поняття тотожні або синонімічні; банкрутство при цьому визначається як крайній прояв кризи. У дійсності ж підприємству може проходити через різні види криз (економічні, фінансові, управлінські) і банкрутство – лише одна з них.

Закордонні фахівці-економісти розуміють під банкрутством фінансову кризу, тобто нездатність суб'єкта господарювання виконувати свої поточні зобов'язання. Крім цього, фірма може відчувати економічну кризу та кризу управління.

Основні етапи процесу управління ризиками банкрутства включають: виявлення області найбільш схильної до ризику; виявлення чинників, негативний вплив яких може призвести до банкрутства; оцінка факторів і прогнозування можливого ризику; вибір методів мінімізації ризику [1, с. 33-34].

Банкрутство – це лише підсумок, результат впливу численних факторів. У наукових джерелах виділяють різні фактори, що впливають на підприємство. Поділ зовнішніх факторів прийнято здійснювати на основі сфери їх виникнення. Так, виділяють наступні групи факторів: демографічні; економічні; політичні; розвиток науки і техніки; культура; партнери підприємства. Основними внутрішніми факторами вважаються організаційні недоліки при створенні суб'єкта підприємницької діяльності; надмірно швидке розширення бізнесу; низька кваліфікація управлінського персоналу; нестача власного капіталу; неефективна виробничо-комерційна та інвестиційна діяльність; низький рівень використовуваної техніки, технології та організації виробництва; неефективне використання ресурсів; нераціональний розподіл прибутку [2, с. 60].

Таким чином, банкрутство господарюючого суб'єкта – це результат взаємодії сукупності різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів впливу в умовах нестабільного ринкового середовища. Світовий досвід банкрутства доводить, що загроза фінансової нестабільності підприємства виникає в середньому в 25-30% випадків через зовнішні фактори і в 70-75% випадків через внутрішні, які пов'язані з необґрунтованим управлінням.

Отже, на першому етапі процесу управління ризиками банкрутства виявляються конкретні зовнішні і внутрішні чинники, здатні здійснити негативний вплив на підприємство.

Наступний етап процесу управління ризиком – кількісна оцінка факторів і прогнозування ризику банкрутства.

Можливість діагностики банкрутства і її ефективність визначається здатністю прогнозувати, передбачати розвиток різних соціально-економічних процесів як на рівні підприємства, так і у зовнішньому середовищі, зосереджуватися на виявленні та вирішенні найбільш складних проблем, узагальнювати і вивчати досвід подолання та запобігання кризових ситуацій. У кожному окремому випадку необхідно знаходити свої адекватні способи і прийоми пом'якшення і подолання наслідків криз.

Останній етап – вибір методів мінімізації ризиків. До основних способів мінімізації ризиків належать: ухилення від ризику; розподіл ризику між учасниками; диверсифікація; створення гнучкої структури виробництва; страхування ризику; самострахування; лімітування; здійснення альтернативного планування; створення резервних фондів; моніторинг інформації; навчання та тренування; застосування гнучких технологій [5, с. 604].

За допомогою перерахованих способів зниження ризиків підприємства мають змогу більш стабільно функціонувати в умовах динамічних мінливих економічних змін.

Отже, управління ризиком банкрутства є складним, водночас, вкрай важливим процесом, що забезпечує стійкість і конкурентоспроможність функціонування та розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури:

1. Захарова А. А., Телипенко Е. В., Мицель А. А., Сахаров С. В. Информационная система управления риском банкротства предприятия. Томск : Изд-во Томского технического университета, 2013. 147 с.
2. Кочеткова Е. В. Управление риском банкротства предприятия // Молодой ученый. 2009. № 2. С. 60-64. URL: <https://moluch.ru/archive/2/157>.
3. Нетребенко Н. С. Оцінка ймовірності виникнення банкрутства в Україні скляної галузі. URL: <http://www.rusnauka.com>.
4. Пастушенко М. В., Невмержицька С. М. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві. URL : <http://knutd.edu.ua>.
5. Проскура В. Ф., Білак Р. Г. Методологічні підходи до управління ризиками // Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 599-607.